

-PRIJEDLOG -

*Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske
za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih*

**Nacionalna strategija
prevencije poremećaja
u ponašanju djece i mladih
od 2009. do 2012. godine**

srpanj 2009.

SADRŽAJ

1. Polazišta Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih.....	3
1.1. Uvod.....	3
1.2. Definicija pojmova.....	4
1.3. Kretanje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih i reakcije društva na tu pojavu: sažetak.....	7
2. Načela Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih.....	11
3. Ciljevi Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih.....	11
3.1. Opći cilj.....	11
3.2. Posebni ciljevi.....	11
4. Područja i mjere Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih.....	12
4.1. Istraživanje pojave.....	12
4.2. Unaprjeđenje sustava prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih.....	14
4.3. Osnaživanje obitelji.....	22
4.4. Osnaživanje lokalne zajednice.....	25
5. Preporuke za provedbu mjera.....	27
6. Završne odrednice.....	28
7. Prilog: Mjere iz područja prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih propisane drugim nacionalnim dokumentima.....	30

1. Polazišta Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

1. 1. Uvod

Pojam «poremećaji ponašanja» dolazi iz područja medicine, odnosno psihijatrije i već u prvom razdoblju korištenja svojom semantikom obuhvaća niz vrlo različitih odstupanja u svim područjima funkcioniranja djece i mladih, od odnosa s bližnjima, socijalnom okolinom i autoritetima, preko poteškoća u pogledu prehrane, spavanja i nevoljnih radnji, laganja, krađa, korištenja i preprodaje ilegalnih psihoaktivnih sredstava, bježanja od kuće i skitnje, do agresivnosti, nasilja, provala, paljevina, silovanja i drugih oblika asocijalnog, antisocijalnog i kriminalnog ponašanja. Kako se uz svu ovu širinu područja veže i odgovarajući raspon u pojavnosti, intenzitetu, trajanju, složenosti te širini i težini posljedica, jasno je zašto se u vezi s tim oblicima ponašanja koristi i izuzetno veliki broj pojmova (odstupanja u ponašanju, aberantno, rizično, devijantno, disocijativno, poremećeno, neprihvatljivo, asocijalno, antisocijalno, kriminalno ponašanje, nedovoljna socijalna integracija, opozicijska ponašanja, poremećaji emocija i ponašanja i drugi).

Razlozi su i u potrebi da se svim ovim oblicima ponašanja i poteškoćama bave i različite znanstvene discipline koje ih promatraju svaka iz svog posebnog aspekta, nudeći za njihovo razumijevanje svoje definicije, teorijske osnove i složene sustave promatranja i tumačenja svijeta i pojava, a za rješavanje, svoje posebne tehnike, metode i cjelovite, više ili manje autentične i složene, pristupe.

Nije svejedno ni na kojoj se razini s njima pokušava suočavati. Različita motrišta i pristupi se koriste zavisno od toga suočava li se s pojedinačnim slučajem ili pojavom, na užem ili širem području, u podmakloj, ranoj ili fazi tek mogućeg nastanka.

Ovakvo složeno stanje u pogledu pojavnosti, razvoja i tijeka ovog specifičnog poremećaja dovodi i do značajnih razlika među istraživačima u odabiru oblika ponašanja i pojava koje se svrstavaju u tu kategoriju, a dio su istog kontinuuma koji kreće od blagih odstupanja u ponašanju, signala nemogućnosti uspostavljanja bio – psiho – socijalne ravnoteže kod djeteta kao sustava u rizičnoj interakciji sa svojim nadsustavima, paralelnim sustavima ili podsustavima i seže preko različitih oblika asocijalnog ponašanja do teških agresivnih i/ili autoagresivnih i antisocijalnih ispada pa i kaznenih djela, koja mogu biti usmjerena prema široj okolini, bližnjima i samom nositelju takvog ponašanja, te su mu i posljedice vrlo različite po opsegu, težini i širini. Iz svih ovih multidisciplinarnih zahvaćanja, percepcije i određenja pojave, koja je sve prije nego lako razumljiva, jasne etiologije, tijeka razvoja i posljedica za nositelje i okolinu, a još manje statična i jednoznačna, proizlazi šarolikost definicija poremećaja u ponašanju i nepostojanje jedne univerzalne, konačne, koja bi mogla zadovoljiti kriterije svih znanstvenih disciplina i stručnih područja što se njima bave.

U toj činjenici moguće je tražiti i bar dio uzroka poteškoćama, koje se javljaju kod pokušaja cjelovitog zajedničkog zahvaćanja pojave i djelovanja, bez čega nema mogućnosti uspješnog suočavanja s poremećajima u ponašanju, bilo kao pojedinačnim slučajem ili pojavom.

1. 2. Definicija pojmova

Problemi u definiranju pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih logičan su nastavak poteškoća s njenim pojmovnim određenjem koji, osim iz same naravi ovog problema, proizlaze i iz različitosti u pristupanju i izboru kriterija definiranja koje koriste različite znanstvene discipline.

Jedna se skupina definicija poremećaja u ponašanju temelji na fenomenološkom pristupu, druga na etiološkom, a treća je usmjerena potrebi reakcije društva kroz suočavanje s pojavom u kontekstu odgoja i socijalizacije djece. Većinu definicija čine kombinacije navedenih pristupa.

U odnosu na fenomenološki kriterij postoje podjele na vrlo brojne i različite poremećaje:

- od vrlo blagih poremećaja u ponašanju, kao što su neposluh, ispadi bijesa, laganje, preko "ozbiljnijih" poremećaja u vidu agresije, besposličarenja, krađe, pa sve do teških oblika vandalizama, razbojstava i ubojstava,
- «nesvršishodne oblike ponašanja» kao reakcije na djelovanje rizičnih čimbenika, pozive za pomoć odraslima, «SOS signale», koji s vremenom dobivaju na intenzitetu i kvalitetom se približavaju poremećajima u ponašanju sve dok to i ne postanu i u slučaju izostanka odgovarajuće reakcije, progrediraju do neželjenih razmjera,
- eksternalizirane i internalizirane poremećaje,
- vidljive i skrivene poremećaje,
- rizična, preddelinkventna ponašanja i delinkventna ponašanja,
- ponašanja kojima dijete više šteti sebi ili više šteti drugima,
- ponašanja koja odstupaju od uobičajenih za određeni društveni kontekst.

U odnosu na etiološki kriterij najčešće se govori o poremećajima u ponašanju kao posljedici:

- nepovoljnih utjecaja sredine i psihosocijalnih stresora;
- naglašene prisutnosti rizičnih čimbenika različitog intenziteta i odsutnosti zaštitnih;
- općeg zdravstvenog stanja;
- organskih promjena u središnjem živčanom sustavu;
- specifičnosti u psihobiokemijskom području;
- specifičnosti strukture kromosoma;
- uzimanja psihoaktivnih tvari.

Iz svih ovih određenja, među kojima je teško napraviti odabir prema važnosti, proizišao je niz definicija. Najstarija i još uvijek u upotrebi je definicija¹ prema kojoj poremećaji u ponašanju predstavljaju *skupni naziv za sve one pojave biološke, psihološke i socijalne geneze koje manje ili više pogađaju pojedinca i nepovoljno djeluju na njegovu aktivnost i reaktivnost, te neugodno ili, dapače, štetno i opasno, utječu na druge pojedince i društvene organizacije (obitelj, dječje ustanove, školu, užu i širu zajednicu).*

Slična je i definicija² "Poremećaji u ponašanju su u odnosu na specifično vrijeme, kulturu i očekivane norme, odstupajuće neprilagođeno ponašanje koje je uvjetovano organski i/ili reakcijom na okruženje te koje zbog višedimenzionalnosti, učestalosti i težine slabi

¹ Odsjek za poremećaje u ponašanju, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet (tada Fakultet za defektologiju) Sveučilišta u Zagrebu, autorice Terezija Dobrenić i Vlasta Poldrugáč (1974)

² Myscher, 1996.

potencijale za razvoj, učenje i rad i koje bez posebne pedagoško-terapeutske pomoći ne može biti dovoljno prevladano.“

U skladu s nekim novijim gledištima u vezi nastanka poremećaja u ponašanju, kao što su sustavni i ekološki pristup, tumačenje u kontekstu obrambenih mehanizama socijalnog tipa, ali i postmodernističkog gledanja, ovu pojavu može se definirati i kao: „*složeni skup funkcioniranja i ponašanja djece i mladih, koja u određenoj sredini i vremenu značajno odstupaju od normi te sredine, a predstavljaju nevoljni odgovor na djelovanje činitelja rizika, kojima su djeca i mladi izloženi duže vrijeme, najprije kao obavijest okolini o prisutnosti i intenzitetu rizičnih uvjeta rasta i razvoja, a kasnije kao odgovor, izraz usklađivanja svog funkcioniranja s danim uvjetima, novi rizik za dijete i okolinu.*“ (Janković, 2006.)

Ova definicija nudi nove odgovore na razlog nastanka pojave, mjesto u kontekstu stanja društva, značaj, njen razvoj i mogućnost uspješnog suočavanja s njom kroz kvalitetan, sveobuhvatan, široko i intenzivno primjenjiv sustav prevencije.

Sam pojam *prevencija* jezično se interpretira u značenju preduhitriti, određenom radnjom učiniti da se što izbjegne (Anić, V. - Goldstein, I. 1999) ili preteći, doskočiti, zaštititi, predusresti, odvratiti, predusretnuće, prethodna zaštita, sprečavanje, izbjegavanje unaprijed (Klaić, B., 2001).

U kontekstu psihosocijalnog određenja prevencije dobro može poslužiti definicija *The Wisconsin Department of Public Instruction* (1995) prema kojoj je to: „*proces koji pruža ljudima mogućnosti (pomoć i podršku) potrebne za suočavanje sa stresnim životnim uvjetima i potrebama kako bi izbjegli ponašanja koja bi mogla dovesti do negativnih fizičkih, psihosocijalnih ili socijalnih posljedica kroz uspostavljanje i poticanje:*

- *bazične sigurnosti i kvalitetne slike o sebi (self – koncepta),*
- *samo-poštovanja i samo-pouzdanja,*
- *pozitivne orijentacije prema okolini,*
- *znanja, vještina i kompetencija za suočavanje sa životnim situacijama,*
- *sustava podrške na sve tri razine,*
- *zdravog okruženja i funkcioniranja lokalne zajednice“.*

U terminima rizičnih i zaštitnih čimbenika koji povećavaju ili smanjuju razvoj poremećaja u ponašanju djece i mladih (Gibbs i Bennett, 1990, 11) „*prevencija se danas može definirati kao suradnički proces (škole i zajednice) planiranja i primjene mnogostrukih strategija koje:*

- *smanjuju specifične rizike povezane s problemima ponašanja mladih,*
- *jačaju zaštitne čimbenike koji osiguravaju zdravlje mladih ljudi i njihovu dobrobit.“*

Definiciju prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih moguće je svesti i na činitelje bilo koje stručne politike koja će smanjiti broj djece i mladih s poremećajima u ponašanju ili broj onih koji su zbog izostanka preventivnih mjera izloženi progresivnom napredovanju poremećaja u ponašanju sve do razine vršenja kaznenih djela.

Prevencija podrazumijeva učinkovitu provedbu preventivnih aktivnosti odnosno primjenu metoda, tehnika i postupaka kojima će biti uspostavljeni uvjeti u kojima neće uopće doći do pojave, jačanja i napredovanja činitelja rizika, radi njihove eliminacije, onemogućavanja djelovanja ili omogućavanja učinkovitog suočavanja s posljedicama njihovog djelovanja.

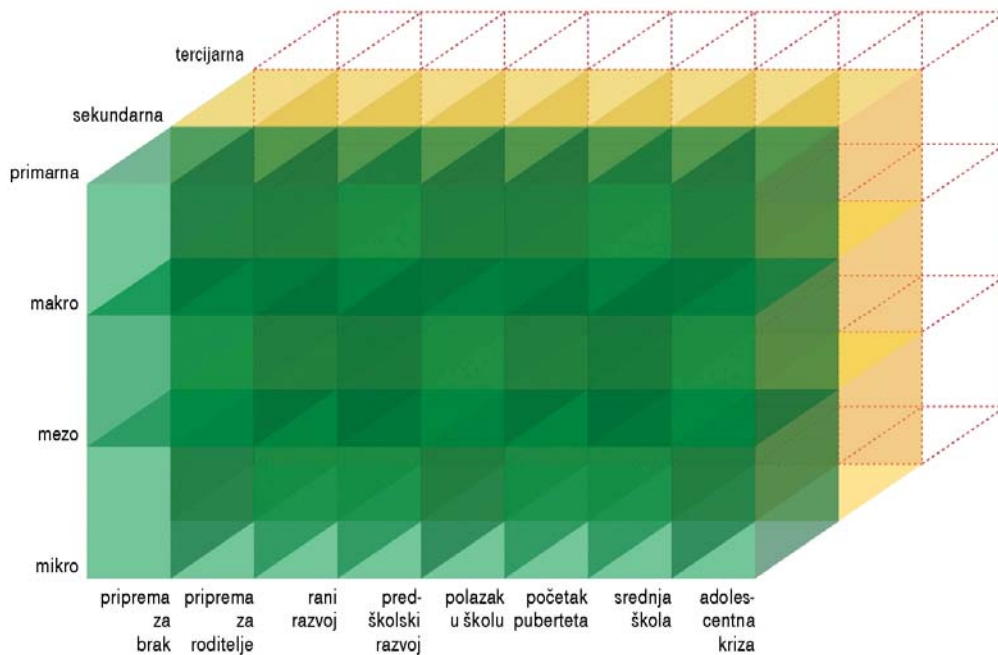
Nakon javno zdravstvene klasifikacije prevencije (Bašić, 1997) na: primarnu, sekundarnu i terciarnu, te nakon Gordonovih (Koller-Trbović, Žižak, Bašić, 2002; Bašić, 2003) ideja o univerzalnoj, selektivnoj i indiciranoj prevenciji, Mrazek i Haggerty (1994) uspostavlja

sustav (opće priznat u svijetu prevencijske znanosti) u kojem je termin **prevencija rezerviran samo za one intervencije koje se pojavljuju prije početka i razvoja mentalnih i ponašajnih poremećaja.**

Imajući u vidu sva navedena gledišta i stvarno stanje na ovom području u Republici Hrvatskoj, *prevenciju je moguće odrediti i kao složeni sustav mjera, aktivnosti i kontinuiranih napora usmjerenih otklanjanju rizičnih činitelja i/ili posljedica njihovog djelovanja, jačanja zaštitnih činitelja na svim razinama, područjima i ključnim točkama s ciljem osiguravanja kvalitetnog rasta, razvoja, prilagodbe i sazrijevanja novih naraštaja u sigurne, prilagođene, uspješne i sretne, a samim tim i zdrave ljude.*

Prevencijsku praksu, u skladu s tim, čini složeni sustav trajnog, sveobuhvatnog, složenog i umreženog djelovanja na svim razinama – mikro (pojedince), mezo (obitelji) i makro (lokalna zajednica, županija, država), na svim točkama presudnim za osiguravanje minimalnih uvjeta potrebnih za zdrav rast i razvoj djece i mladih (priprema za kvalitetan brak, odgovorno roditeljstvo, rani postnatalni razvoj, predškolski razvoj, polazak u školu, početak puberteta, prelazak u srednju školu, adolescentna kriza) i razinama prevencije (primarne, sekundarne i tercijarne).

Slika 1. Mreža sustava prevencije poremećaja u ponašanju

Izvor: J. Janković (Konferencija s međunarodnim sudjelovanjem – ovisnost, zlouporaba droga, rehabilitacija, resocijalizacija, smanjenje štete, Pula, 2006.)

Tek kroz tako, sveobuhvatno, u sve tri dimenzije umrežen sustav prevencije (Slika 1. Mreža sustava prevencije poremećaja u ponašanju) u jednoj zemlji, moguće je očekivati uspjeh u suočavanju s ovom pojavom koja ima stotinu izvora, lica i naličja.

Sve navedeno, kao i brojni drugi činitelji, razlogom je da do sad u Hrvatskoj nije postojala nacionalna strategija u vidu pisanog dokumenta te je, s druge strane, utjecalo na ritam nastanka ovog, prvog takvog strateškog dokumenta.

1. 3. Kretanje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih i reakcije društva na tu pojavu: sažetak

Suvremeni trendovi usmjereni prevenciji poremećaja u ponašanju djece i mladih, kao i kretanje te pojave uglavnom se prate kroz godišnja izvješća nadležnih resora (Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo, Visoki prekršajni sud, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa).

Unatrag desetak godina, otkako Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih prati ovu pojavu i suočavanje s njom na razini države kroz izvješća već spomenutih nadležnih institucija, razvidno je kako nije moguće govoriti o jednoznačnim pokazateljima. Ne postoji usuglašenost u praćenju pojave, što proizlazi iz problema i nejasnoća u njenoj definiciji, metodologiji praćenja i evidentiranja, kao i nadležnosti određenih institucija.

Iz tih razloga daleko se lakše i preciznije otkrivaju, evidentiraju i prate kaznena djela i prekršaji djece i mladih, kao i oni počinjeni na njihovu štetu te reakcije društva na te pojave, nego kad je riječ o ponašanjima djece i mladih koja su obuhvaćena širim pojmovnim određenjem pojave.

U odnosu na kaznena djela i prekršaje, čiji su počinitelji djeca i mladi, posljednjih 10 godina moguće je uočiti razmjerno stabilan broj maloljetnih počinitelja kaznenih djela (oko 3.000), dok je ukupan broj počinjenih kaznenih djela u 2007. godini (4.975) porastao u odnosu na prethodne godine (s izuzetkom 2001. /6.294/ i 2002. /5.154/ godine). Među prijavljenim maloljetnicima tijekom 2007. nalazimo 1.587 ili 40,2% mladih maloljetnika (14-16 godina). Nepovoljan je podatak da iz godine u godinu bilježimo porast prijavljenih ove dobne skupine, iz čega proizlazi da maloljetne osobe sve ranije započinju s kaznenim djelima. Tako je tijekom 2007. prijavljeno ukupno 1.188 djece (do 14 godina starosti), što predstavlja porast od 27,4% u odnosu na 2006. godinu, kada je bilo prijavljeno 932 djece. Značajno je, međutim, smanjen broj maloljetnih počinitelja prekršaja (2005. godine ukupno je prekršaje počinilo 12.638 maloljetnika, a 1998. godine čak 17.811). Unutarnja struktura maloljetničkog kriminaliteta također pokazuje određenu stabilnost budući su i dalje najučestalija kaznena djela protiv imovine (djeca počinjaju 70% imovinskih kaznenih djela, dok maloljetnici počinjaju 66%, a slijede, mada sa značajno nižom frekvencijom, kaznena djela s elementima nasilja – 15-20%). Kaznena djela zlouporabe opojnih droga sudjeluju s oko 8-10% u ukupnom kriminalitetu maloljetnika i kod njih je zabilježen blagi pad broja evidentiranih kaznenih djela, dok se kod kaznenih djela s elementima nasilja bilježi blagi porast. Kod prekršaja su i nadalje najzastupljeniji prekršaji protiv sigurnosti u prometu na cestama. Kad je riječ o teritorijalnoj rasprostranjenosti u odnosu na počinjena kaznena djela i prekršaje, i dalje su najzastupljeniji veliki gradovi, ali se ne radi o ujednačenoj teritorijalnoj rasprostranjenosti, već prednjače Zagreb i Split. Recidivizam se godinama kreće oko 30%.

Otkrivanje kaznenih djela počinjenih na štetu djece i maloljetnika iz godine u godinu je u porastu, pa je u posljednjih desetak godina (odnosno otkad se ova pojava intenzivnije prati i sankcionira) zabilježen višestruki porast otkrivanja i procesuiranja tih djela (primjerice, 2007. godine otkriveno je i prijavljeno 6.676 takvih kaznenih djela, a 2002. godine 4.192), a što

istodobno upućuje i na rezultate poduzetih promjena u radu policije u cilju primjerenijeg rješavanja pojave maloljetničke delinkvencije i djelotvornije zaštite djece i maloljetnika od ponašanja koja im ugrožavaju život, tjelesni integritet, zdravlje, spolni život ili odgoj, odnosno na usmjerenje policije na snažnije zahvaćanje u zonu tzv. tamne brojke ovoga kriminaliteta. Prema strukturi kaznenih djela najčešće je riječ o zapuštanju i zlostavljanju djece, nasilju u obitelji, povredi dužnosti uzdržavanja te seksualnim deliktima. Prekršajno je zbog nasilničkog ponašanja u obitelji prijavljeno 17.391 osoba, a kazнено 612 osoba zbog počinjenih 1.798 kaznenih djela.

Određeni rast pojave zabilježen je i kod *propuštanja roditeljske skrbi* o noćnim izlascima djece do 16 godina. Kao najčešći razlog kršenja zakonske odredbe o zabrani noćnih izlazaka djece zabilježena je *dozvola roditelja* djece zatečene u zabranjenim noćnim izlascima, dok se u manjem broju slučajeva radi o *neposlušnosti djece*. Porast je uočen i kod pojava *udaljavanja djece i maloljetnika od kuće i bjegova iz odgojne ustanove*. Kao najčešći razlozi tih ponašanja navode se avanturizam, ljubavni problemi, skitnja te izbjegavanje odgojne mjere.

Odgovori društva u odnosu na prethodno spomenuta kaznena djela, prekršaje i štetna ponašanja posljednjih su godina poprimili drukčija obilježja te se od primarno represivnih usmjeravaju prema preventivnim aktivnostima i djelatnostima. To je najviše uočljivo u Ministarstvu unutarnjih poslova koje je svoje djelovanje konceptualno unaprijedilo i značajno obogatilo preventivnim aktivnostima, primjerice usmjeravanjem na otkrivanje kaznenih djela počinjenih na štetu djece i maloljetnika, timskim multidisciplinarnim i međuresorskim pristupom u obavljanju određenih policijskih poslova, provođenjem edukativnih programa za učenike, roditelje i nastavnike, uvođenjem posebnog ustroja specijaliziranih policijskih službenika za maloljetničku delinkvenciju u sustavu policije, održavanjem predavanja i tribina s ciljem prevencije zaštite djece u prometu i dr., djelovanjem kontakt policajca i Vijeća za komunalnu prevenciju, provedbom Programa mjera za povećanje sigurnosti u zonama odgojno-obrazovnih ustanova, postupanjem prema Protokolu o postupanju u slučajevima nasilja među djecom i mladima itd. Primjena neformalnih sankcija predstavlja značajan instrument u postupanju prema mladim osobama, što među ostalim ima i veliki odgojni učinak na počinitelja, s ciljem prevencije recidivizma. Tako je, primjerice, načelo uvjetovanog oportuniteta primijenjeno kod oko 50% slučajeva (najčešće humanitarni i komunalni rad, slijedi odvikavanje od ovisnosti, popravak ili nadoknada štete, izvansudska nagodba i savjetovalište). Kod izrečenih sudskih sankcija u preko 80% slučajeva riječ je o izvanzavodskim mjerama (registar odgojnih mjera značajno je proširen s 13 posebnih obveza), a zavodske odgojne mjere zadržavaju određenu stabilnost posljednjih desetak godina s oko 10%. Novosti u ovom području uočavaju se i u zaštiti djece od dodatnog viktimiziranja u sudskim postupcima, intenziviranjem međuinstitucionalne suradnje i sl. Kad je riječ o prekršajima, značajna novina jest mogućnost izricanja i korištenja odgojnih mjera u prekršajnom postupku. Provedene su edukacije sudaca i prepoznate prednosti tih mjera, no one se još uvijek skromno koriste jer ne postoje dovoljni kapaciteti za njihovo provođenje.

Poseban problem predstavlja uočavanje, praćenje i suočavanje s pojavom poremećaja u ponašanju djece i mladeži kad je riječ o ponašanjima koja nisu zakonom sankcionirana, a kojima dijete/mlada osoba izravno ugrožava sebe ili druge pojedince i skupine (npr. izostajanje iz škole, prekidanje školovanja, laganje, varanje, agresija, odavanje skitnji, destruktivno ponašanje, samovolja, ovisnost o drogi i alkoholu i dr.). S takvim ponašanjima djece i mladih susreću se, prije svega, *institucije odgoja i obrazovanja, zdravstva i socijalne skrbi*. Načini evidentiranja i praćenja tih pojava razlikuju se te nije moguće na generalnoj razini govoriti o intenzitetu pojave. U području odgoja i obrazovanja tek se posljednjih

nekoliko godina, na zamolbu Povjerenstva, započelo s postupnim uvođenjem sustava detektiranja, procjene pojave i načina suočavanja s njom. No budući je riječ o nedorečenostima u načinu praćenja te nepotpunim podacima, s određenom razinom sigurnosti moguće je samo konstatirati da u školama postoji značajan broj djece i mladih za koje stručnjaci procjenjuju da su rizičnog ponašanja ili žive u rizičnim uvjetima ili postoje drugi rizični čimbenici zbog kojih bi im trebalo osigurati primjerenu pomoć, odnosno i njih i roditelje obuhvatiti primjerenim preventivnim programima, uključiti u primjerene programe školovanja i sl. Iz izvješća Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa vidljivo je da se u osnovnim i srednjim školama u Republici Hrvatskoj provodi niz različitih programa prevencije (opći i specifični programi), oblika školovanja (posebni, prilagođeni, pomoć u učenju, produženi stručni boravak i sl.) koje provode zaposlenici/zaposlenice škole, vanjski suradnici/suradnice, udruge ili druge institucije. Postoji razmjerno „živa“ aktivnost u području odgojno-obrazovnih institucija, no nije u potpunosti jasno što se konkretno radi, s kojim ciljem, prema kome, kako dugo i s kojim rezultatom. Takvo stanje ukazuje na potrebu dogovora oko primjerenih načina uočavanja, evidentiranja i praćenja pojave, kao i poduzimanja, primjereno potrebama, primjerenih intervencija te praćenja učinkovitosti programa kojima se na pojavu djeluje. Škole bi trebale postati središnje institucije i nositelji suradnje i preventivnih aktivnosti u lokalnoj zajednici, te u većoj mjeri uključiti ostale službe, ustanove, tijela i organizacije civilnog društva u ukupnu suradnju u tom segmentu brige za djecu i mlade. S tim u svezi škola mora obnoviti svoju odgojnu, ali i obrazovnu ulogu jer podaci iz izvješća o 17 i pol milijuna izostanaka te prosjeku ocjena u 1. - 8. razredu – koji iznosi 4,22 – upućuju na suprotne zaključke.

U *području zdravstva* također nije moguće procijeniti angažman oko pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih te je, kako i sami u izvješću navode, više riječ o „grubim“ podacima. U okviru zdravstvenih ustanova tom se pojavom bave, prije svega, Psihijatrijska bolnica za djecu i mladež te savjetovišta u službama školske medicine i primarne zdravstvene zaštite. Pojavu prate prema klasifikaciji MKB-10 (primjerice, u Psihijatrijskoj bolnici za djecu i mladež najbrojnija kategorija prema vrsti dijagnoze su poremećaji u ponašanju i osjećajima F90 - F98 – 39%). Stoga je i u području zdravstva potrebno učiniti napore i postići dogovore oko javnih oblika neprilagođenog ponašanja, te načina evidentiranja i praćenja pojave kako bi se mogla ostvariti bolja suradnja i učinkovitost u preveniranju ove pojave kroz multidisciplinarnu i međuinstitucijsku suradnju.

Tijekom 2007. godine u *području socijalne skrbi* određene mjere (preventivne, socijalno-zaštitne, obiteljsko-pravne, odgojne) poduzete su prema 18.088 osoba (djece oko 18%, maloljetnika 52%, a mlađih punoljetnika 30%). Udio ženske populacije iznosi 16%, od čega je najveći udio maloljetnih ženskih osoba. U skupinu djece i mladih kojima se bave institucije socijalne skrbi ulaze primjerice: počinitelji kaznenih djela i prekršaja, mladi zatečeni u skitnji, s problemima ovisnosti, zanemarena i zlostavljana djeca, mladi nakon izlaska iz institucije itd. Stoga socijalna skrb poduzima širok raspon mjera kao što su: male socijalizacijske skupine (u suradnji s osnovnim školama), nadzor nad roditeljskom skrbi, sudjelovanje u provođenju i posredovanju pri izvršenju posebnih obveza i odgojnih mjera, smještaj u dom ili poludnevni i dnevni tretman itd. Međutim, prema izvješću Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi izuzetno značajan dio aktivnosti stručnjaka u centrima za socijalnu skrb usmjeren je na predpripreme, sudske i prekršajne postupke. S raspoloživim stručnim djelatnicima na tom području nemoguće je na kvalitetan način zadovoljiti postojeće potrebe. Usto je važno imati u vidu i određenu upitnost takvog iscrpljivanja stručnih potencijala socijalnog sustava oko pribavljanja podataka i prikupljanja obavijesti radi izrade navedenih izvješća. Takvo postupanje istodobno je i u koliziji s temeljnom ulogom i funkcijom ovog sustava u zaštiti djece i

maloljetnika. Nadalje, takvo postupanje u određenoj mjeri oslabljuje ostale nadležne ustanove, tijela i stručnjake, primjerice zdravstvo, škole, policiju, stručne suradnike/suradnice u državnim odvjetništvima za mladež i sudovima za mladež itd. I dalje ostaje značajan problem smještaja i poduzimanja primjerenog tretmana za djecu i mlade s višestrukim smetnjama, odnosno za djecu i mlade koji osim poremećaja u ponašanju imaju izražene psihičke poremećaje i duševne smetnje, te se na tom području i nadalje očekuje bolja suradnja sa sustavom zdravstva.

2. Načela Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

1. najbolji interes djeteta
2. odgovornost na svim razinama
3. partnerstvo na svim razinama (individualnim i institucionalnim)
4. interdisciplinarnost u istraživanju i djelovanju

3. Ciljevi Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Ciljevi Nacionalne strategije postavljeni su imajući u vidu prije svega prethodno prikazano stanje i kretanje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj. Raspon područja djelovanja i potrebnih mjera unutar tih područja, na koja je ukazano kroz analizu stanja i kretanja pojave, sužen je uzimajući u obzir brojne mjere iz područja prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih već propisane drugim nacionalnim strategijama, planovima i programima (vidjeti prilog). Pritom su kao vrijednosni okvir za postavljanje ciljeva poslužila gore navedena načela.

3.1. Opći cilj:

Osiguravanje minimalnih uvjeta potrebnih za kvalitetan, uspješan i zdrav rast i razvoj novih naraštaja u Republici Hrvatskoj, otklanjanje činitelja rizika odgovornih za nastajanje poremećaja u ponašanju te nastalih poremećaja u ponašanju i njihovih posljedica.

3.2. Posebni ciljevi:

1. Unaprjeđenje sustava kojim će se u najvećoj mogućoj mjeri suzbijati nastanak i razvoj rizičnih činitelja odgovornih za pojavu poremećaja u ponašanju.
2. Poticanje izgradnje, razvijanje i širenje činitelja zaštite.
3. Razvoj, organiziranje i usustavljivanje mreže preventivnih aktivnosti.
4. Poticanje uspostavljanja i primjene programa prevencije na razinama lokalne zajednice, općine, grada, županije i države.
5. Osiguravanje evaluacije svih programa.

4. Područja i mjere Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

4.1. Istraživanje pojave

Mjere:

- 1. Usuglasiti postojeće kriterije za utvrđivanje pojave te evidentirati i kontinuirano pratiti pojavu poremećaja u ponašanju djece i mladih**

Nositelj: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti,

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, Državno odvjetništvo Republike Hrvatske, Visoki prekršajni sud, Državni inspektorat, znanstvene i stručne ustanove, organizacije civilnog društva.

Aktivnosti:

1. analiza postojećih kriterija prema kojima se od strane nadležnih državnih tijela u Republici Hrvatskoj evidentiraju poremećaji u ponašanju djece i mladih kao i analiza načina (metodologije i instrumenti) praćenja aktualnog stanja pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih;
2. uvažavajući rezultate analiza postojećih kriterija evidentiranja i načina praćenja pojave, a polazeći od odgojnih vrijednosti u hrvatskome društvu, provedene stručne i javne rasprave, izrada prijedloga usklađenih kriterija za određivanje i utvrđivanje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih te načina njenog praćenja te upućivanje Povjerenstvu Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih;
3. dostupnost kriterija za određivanje i utvrđivanje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih te načina njenog praćenja putem web stranice široj javnosti.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2009. godina,
Aktivnost 2. i 3. – kraj 2010. godine.

Financijska sredstva:

Osigurati će se u Državnom proračunu u okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela.

Indikatori provedbe:

1. izrađene analize postojećih kriterija određivanja pojave i načina njenog praćenja,
2. izrađen nacrt prijedloga i provedena stručna i javna rasprava o kriterijima za određivanje pojave i načina njenog praćenja, utvrđeni kriteriji za određivanje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj i metodologija njenog praćenja,
3. objavljeni kriteriji na web stranici Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti.

2. Inicirati nove i podržati postojeće znanstveno-istraživačke projekte usmjerene na istraživanje pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih i načine njezinog suzbijanja

Nositelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa,

Sunositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo unutarnjih poslova (Policijska akademija), Ministarstvo pravosuđa (Pravosudna akademija), znanstvene i stručne ustanove, organizacije civilnog društva.

Aktivnosti:

1. utvrđivanje trenutno ugovorenih znanstvenih projekata koji se bave poremećajima u ponašanju djece i mladih i utvrditi pojave koje nisu obuhvaćene znanstvenim ili stručnim istraživanjima te za njih uputiti javni poziv znanstvenoj i stručnoj javnosti (tzv. naručeni projekti), te podržavati znanstveno-istraživačke projekte koji obuhvaćaju djecu i mlade u dobi od 14 do 19 godina;
2. sukladno rezultatima istraživanja, te stručne i javne rasprave, utvrditi prijedloge neistraženih područja te načine unaprjeđenja rada na evidentiranju, praćenju i suzbijanju pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. – 2010. godina,

Aktivnost 2. – kraj 2010. godine.

Financijska sredstva:

Osigurati će se u Državnom proračunu u okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela.

Indikatori provedbe:

1. utvrđeni ugovoreni znanstveni projekti, utvrđene pojave koje nisu obuhvaćene istraživanjima, upućen poziv znanstvenoj i stručnoj javnosti, podržani projekti koji obuhvaćaju djecu i mlade u dobi od 14 do 19 godina,
2. provedena stručna i javna rasprava o rezultatima istraživanja i njihovog doprinosa unapređenju rada na evidentiranju, praćenju i suzbijanju pojave poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj.

4.2. Unaprjeđenje sustava prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Mjere:

1. Izraditi preglednik zakonskih i podzakonskih odredbi i drugih nacionalnih i međunarodnih dokumenata koji se izravno odnose na prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih

Nositelj: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti,

Sunositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, znanstvene i stručne ustanove i pojedinci, organizacije civilnog društva.

Aktivnosti:

1. prikupljanje podataka i izrada preglednika,
2. osiguravanje dostupnosti preglednika putem web stranice i redovnog ažuriranja.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. - kraj 2009. godine.

Potrebna financijska sredstva:

Osigurat će se u Državnom proračunu u okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela.

Indikatori provedbe:

1. i 2. izrađen preglednik i dostupan široj javnosti.

2. Izraditi standarde za djelovanje interdisciplinarnih timova u sustavu prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Nositelj: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi,

Sunositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, znanstvene i stručne ustanove.

Aktivnosti:

1. izrada prijedloga problemskih područja na kojima je neophodno osigurati interdisciplinarni timski rad,
2. predložiti postupak i standarde djelovanja interdisciplinarnih timova,
3. provesti javne stručne rasprave o predloženom,
4. započeti s interdisciplinarnim radom na dogovorenim područjima.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. - do kraja 2009. godine,

Aktivnosti 2. i 3. - 2010. godina,

Aktivnost 4. - 2010. godina i kontinuirano.

Potrebna financijska sredstva:

Osigurat će se u Državnom proračunu u okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela.

Indikatori provedbe:

1. izrađen prijedlog problemskih područja na kojima je neophodno osigurati interdisciplinarnu timsku suradnju te predložen postupak i standardi djelovanja interdisciplinarnih timova,
2. provedene javne stručne rasprave,
3. započet rad interdisciplinarnih timova na dogovorenim područjima.

3. Predložiti načine unapređenja provedbe odgojno-obrazovnih, zdravstveno-intervencijskih, policijsko-preventivnih, prekršajno pravnih i kazneno-pravnih mjera

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa i Ministarstvo unutarnjih poslova,

Sunositelji: znanstvene i stručne ustanove i pojedinci, organizacije civilnog društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Aktivnosti:

1. izrada prijedloga učinkovite provedbe postojećih mjera i propisa u području odgojno-obrazovnih, zdravstveno-intervencijskih, policijsko-preventivnih, prekršajno pravnih i kazneno-pravnih mjera,
2. izraditi prijedlog učinkovite provedbe postojećih i novopredloženih mjera u pojedinim sustavima,
3. osigurati kontinuirano praćenje i evaluaciju provedbe,
4. izraditi protokol postupanja za provedbu mjera.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. - do kraja 2009. godine,

Aktivnost 2. - 2010. godina,

Aktivnosti 3. i 4. - 2011. godina i kontinuirano.

Potrebna financijska sredstva:

Osigurat će se u Državnom proračunu u okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Indikatori provedbe:

1. izrađen prijedlog učinkovite provedbe postojećih i novopredloženih mjera,
2. izvješćivanje o kontinuiranom praćenju,
3. postojanje kontinuirane unutarnje i vanjske evaluacije, izvješće o rezultatima,
4. izrađen protokol.

4. Provoditi preventivne školske programe u svrhu prepoznavanja modela dobre prakse

Nositelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa,

Sunositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Agencija za odgoj i obrazovanje (središnji ured i podružnice), znanstvene i stručne institucije.

Aktivnosti:

1. praćenje školskih preventivnih programa na razini jedinica područne (regionalne) samouprave,
2. vrednovati sve preventivne programe i financirati najuspješnije,
3. poticati škole na kvalitetno provođenje preventivnih programa.

Rokovi provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. - 2009. godina i dalje kontinuirano,

Aktivnost 3. - kraj 2009. godine i dalje kontinuirano.

Potrebna financijska sredstva:

Osigurat će se u Državnom proračunu u okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela.

Indikatori provedbe:

1. broj preventivnih programa u pojedinoj jedinici područne (regionalne) samouprave,
2. vrednovani programi, financirani najuspješniji programi,

3. broj škola uključenih u preventivno djelovanje.

5. Uspostaviti sustav identifikacije rizičnih čimbenika i rizičnih ponašanja učenika, njihovog praćenja te otklanjanja u odgojno-obrazovnom sustavu

Nositelj: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa,

Sunositelji: Agencija za odgoj i obrazovanje (središnji ured i podružnice), znanstvene i stručne ustanove, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Aktivnosti:

1. priprema prijedloga o načinima identifikacije, snimanja stanja i analize podataka o rizičnim čimbenicima i ponašanjima učenika,
2. predložiti model identifikacije, praćenja i djelovanja škole na sprečavanju pojave i razvoja čimbenika rizika i rizičnih ponašanja učenika.

Rokovi provedbe:

Aktivnost 1. - kraj 2009. godine,

Aktivnost 2. - kraj 2010. godine i kontinuirano.

Potrebna financijska sredstva:

Osigurati će se u Državnom proračunu i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u okviru redovne djelatnosti.

Indikatori provedbe:

1. snimljeno i analizirano stanje rizičnih čimbenika i rizičnih ponašanja učenika u školi,
2. predložen model identifikacije i praćenja pojave u školskom okruženju,
3. predložen model djelovanja škole na sprečavanju identificiranih čimbenika rizika i rizičnih ponašanja učenika.

6. Izraditi prijedlog modela uključivanja djece i mladih te njihovih roditelja na razini lokalne zajednice, u pripremu i provedbu programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Nositelj: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti,

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Agencija za odgoj i obrazovanje, znanstvene i stručne ustanove, jedinice regionalne i lokalne uprave i samouprave, organizacije civilnog društva.

Aktivnosti:

1. provedba edukacije stručnjaka koji na lokalnim razinama pripremaju i provode preventivne programe za partnerstvo s djecom i roditeljima,
2. izraditi prijedlog načina sudjelovanja djece i njihovih roditelja u predlaganju, odlučivanju i provedbi preventivnih programa.

Rokovi provedbe:

Aktivnost 1. - kraj 2010. godine i kontinuirano,

Aktivnost 2. - 2012. godina.

Potrebna financijska sredstva:

Osigurati će se u Državnom proračunu u okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Indikatori provedbe:

1. provedena najmanje jedna edukacija stručnjaka u većini regionalnih i lokalnih samouprava,

2. izrađen prijedlog mogućih načina sudjelovanja djece i njihovih roditelja u predlaganju, odlučivanju i provedbi preventivnih programa.

7. Osnažiti ulogu zdravstva u provedbi programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Nositelj: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi,

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, znanstvene i stručne ustanove.

Aktivnosti:

1. predložiti načine unapređivanja uloge zdravstva u pripremi i provedbi prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih,
2. izraditi program prevencije poremećaja u ponašanju koji provode liječnici specijalisti školske medicine.

Rokovi provedbe:

Aktivnosti 1. - 2010. godina i kontinuirano,

Aktivnost 2. – 2011. godina.

Potrebna financijska sredstva:

Sredstva će se osigurati u Državnom proračunu u okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela.

Indikatori provedbe:

1. predloženi načini unaprjeđivanja uloge zdravstva u pripremi i provedbi prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih,
2. izrađen program prevencije poremećaja u ponašanju koji provode liječnici specijalisti školske medicine.

8. Izraditi prijedlog povećanja svih kapaciteta za liječenje djece i mladih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama, uvažavajući regionalne potrebe

Nositelj: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi,

Sunositelji: znanstvene i stručne ustanove, jedinice lokalne i regionalne (područne) samouprave, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“

Aktivnosti:

1. povećati broj specijalizacija liječnika u području dječje i adolescentne psihijatrije,
2. snimiti stanje i procijeniti potrebe te sukladno tome predložiti kapacitete za specijalističko-konzilijarno i stacionarno liječenje djece i mladih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama.

Rokovi provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. - 2010. godina i kontinuirano.

Potrebna financijska sredstva:

Osigurati će se u Državnom proračunu u okviru redovne djelatnosti nadležnih tijela, u proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te iz međunarodnih financijskih izvora i donacija.

Indikatori provedbe:

1. broj specijalizacija liječnika u području dječje i adolescentne psihijatrije;
2. izrađen prijedlog kapaciteta za ambulantno i stacionarno liječenje djece i mladih s poremećajima u ponašanju i višestrukim smetnjama usklađen s potrebama na lokalnim razinama.

9. Izraditi plan aktivnosti osposobljavanja i intenzivnog uključivanja sustava socijalne skrbi u provedbu prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih

Nositelj: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi,

Sunositelji: Središnji uredi i podružnice agencije za odgoj i obrazovanje, odgojno-obrazovne ustanove, državna odvjetništva, sudovi, domovi zdravlja, policijske postaje, visokoškolske institucije i nezavisni stručnjaci, organizacije civilnog društva, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Aktivnosti:

1. izraditi plan edukacije stručnjaka iz socijalne skrbi za ulogu koordinatora mreže stručnjaka i programa preventivnih aktivnosti na lokalnoj razini,
2. educirati stručnjake,
3. pokrenuti, osnovati i održavati aktivnosti koordinacijskih tijela na lokalnim razinama.

Rokovi provedbe:

Aktivnost 1. - 2010. godine,
Aktivnosti 2. i 3. – kraj 2011. godine.

Potrebna financijska sredstva:

Osigurat će se u Državnom proračunu i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u okviru redovne djelatnosti.

Indikatori provedbe:

1. izrađen plan edukacije stručnjaka iz socijalne skrbi za ulogu koordinatora mreže stručnjaka i programa preventivnih aktivnosti na lokalnoj razini,
2. educirani stručnjaci u većini lokalnih samouprava,
3. pokrenute aktivnosti koordinacijskih tijela na lokalnim razinama i izvješća o kontinuiranom radu.

10. Izraditi prijedlog djelovanja pojedinih društvenih sustava s posebno rizičnim skupinama djece i mladih (djeca i mladi koji prekidaju školovanje, samovoljno se udaljavaju iz obitelji, udomiteljskih obitelji ili bježe iz odgojnih ustanova, pridonose nesigurnosti u prometu te koji su skloni rizičnom ponašanju u svim područjima)

Nositelj: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi,

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo unutarnjih poslova, Ministarstvo pravosuđa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, znanstvene i stručne ustanove i pojedinci, organizacije civilnog društva, mediji, zavodi za zapošljavanje.

Aktivnosti:

1. osmisliti i provesti prikladne načine informiranja i savjetovanja roditelja, mladih i djece o rizicima odrastanja,
2. osmisliti i provesti fokusirane medijske kampanje usmjerene na pojedine visokorizične skupine djece i mladih koji se kao pripadnici navijačkih i drugih supkulturnih skupina odaju nasilničkom ili huliganskom ponašanju,
3. osmisliti i ponuditi specifične i fleksibilne programe nastavka školovanja i/ili osposobljavanja djece i mladih koji napuštaju redovito školovanje,
4. uspostaviti mehanizme kontrole i utvrđivanja odgovornosti u vezi dosljednog provođenja već postojećih zakonskih propisa posebice u prometu, u prodaji alkohola i duhanskih proizvoda, vezano uz noćne izlaske, skitnju, bježanje, igre na sreću, štetna druženja.

Rokovi provedbe:

- Aktivnost 1. i 3. - kraj 2010. godine,
- Aktivnost 2. - 2011. godine,
- Aktivnost 4. - kraj 2010. godine.

Potrebna financijska sredstva:

Osigurati će se u Državnom proračunu i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u okviru redovne djelatnosti.

Indikatori provedbe:

1. aktivnosti informiranja i savjetovanja roditelja, mladih i djece o rizicima odrastanja se kontinuirano provode;
2. fokusirane medijske kampanje usmjerene na informiranje pojedinih visokorizičnih skupina djece i mladih kontinuirano se provode;
3. izrađen prijedlog programa fleksibilnog školovanja i/ili osposobljavanja i provedba prijedloga;
4. dosljedno provođenje postojećih zakonskih propisa i utvrđena odgovornost za propuštanje propisanih načina postupanja.

11. Sve zakone i propise koji se tiču djece i mladih, pripremati žurno i tražiti žurno donošenje

Nositelj: Ministarstvo pravosuđa

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo unutarnjih poslova, znanstvene i stručne ustanove i pojedinci.

Aktivnosti:

1. izraditi popis zakona i propisa kojima se uređuju različita područja života djece i mladih, a koji su u postupku pripreme, izmjena ili ih je tek potrebno pripremiti kao i utvrditi dinamiku njihova donošenja;
2. pratiti dinamiku pripreme i donošenja;
3. ubrzati postupak donošenja Zakona o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje.

Rokovi provedbe:

- Aktivnosti 1. i 3. - 2009. godina,
- Aktivnosti 2. - kontinuirano.

Potrebna financijska sredstva:

Osigurati će se u Državnom proračunu u okviru redovne djelatnosti nadležnih ministarstava.

Indikatori provedbe:

1. izrađen popis zakona i propisa, utvrđena dinamika donošenja zakona/propisa, pripremljeni pojedini zakoni/propisi,
2. kontinuirano praćenje dinamike donošenja zakona/propisa,
3. usvojen Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje.

12. Osigurati i osposobiti dovoljan broj stručnjaka te prostorne, materijalne i druge preduvjete potrebne za provedbu mjera vezanih uz poremećaje u ponašanju u području zdravstva, školstva, socijalne skrbi, policije te prekršajnih i kaznenopravnih mjera

Nositelj: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi,

Sunositelji: Ministarstvo pravosuđa, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo unutarnjih poslova, znanstvene i stručne ustanove i pojedinci.

Aktivnosti:

1. postojeće standarde o omjeru broja stručnih djelatnika i korisnika, sukladno mogućnostima, uskladiti s europskim standardima u tom području;
2. sukladno tome izraditi plan zapošljavanja stručnjaka za rad s djecom i mladima u riziku i/ili s poremećajima u ponašanju u području zdravstva, obrazovanja, socijalne skrbi, policije i pravosuđa;
3. propisati vrstu i razinu obrazovanja stručnjaka za pojedina radna mjesta te minimum kontinuiranog stručnog usavršavanja kao preduvjet za zadržavanje profesionalnog statusa;
4. pripremiti program poticanja i uključivanja psihoterapijskog rada u pojedine oblike skrbi o djeci i mladima s poremećajima u ponašanju;
5. postojeće normative uređenja i opreme prostora namijenjenog životu korisnika i radu stručnjaka (posebice u centrima za socijalnu skrb) uskladiti sa suvremenim europskim standardima na tom području.

Rokovi provedbe:

Aktivnost 1. - 2010. godina,
Aktivnosti 2., 3. i 4. - kraj 2010. godine i kontinuirano,
Aktivnost 5. - 2011. godina i kontinuirano,

Potrebna financijska sredstva:

Osigurat će se u Državnom proračunu u okviru redovne djelatnosti nadležnih ministarstava.

Indikatori provedbe:

1. standardi o omjeru broja stručnih djelatnika i korisnika usklađeni s europskim standardima u tom području i započeta njihova primjena u praksi;
2. izrađen plan zapošljavanja stručnjaka za rad s djecom i mladima u riziku i/ili poremećajima u ponašanju u području socijalne skrbi, obrazovanja, pravosuđa i zdravstva i započeto njegovo ostvarivanje u praksi;
3. izrađeni pravilnici o vrsti i razini obrazovanja stručnjaka za pojedina radna mjesta i stručnom usavršavanju (sustav licenciranja);
4. izrađen program poticanja i uključivanja psihoterapijskog rada u pojedine oblike skrbi o djeci i mladima s poremećajima u ponašanju;
5. normativi uređenja i opreme prostora namijenjenog životu korisnika i radu stručnjaka (posebice u centrima za socijalnu skrb) usklađeni sa suvremenim europskim standardima na tom području i započeto ostvarivanje u praksi.

13. Analiza stanja i unaprjeđenje postojeće mreže različitih oblika skrbi o djeci i mladima s poremećajima u ponašanju

Nositelj: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, organizacije civilnog društva

Aktivnosti:

1. analiza stanja i postojeće mreže različitih oblika skrbi (posebice institucionalne i poluinstitucionalne),
2. izraditi prijedlog unaprjeđenja mreže,
3. osnivanje potrebnih oblika skrbi na područjima na kojim nisu zastupljeni te prema prijedlogu unaprjeđenja mreže.

Rokovi provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. - 2010. godina,

Aktivnost 3. - 2011. godina i kontinuirano.

Potrebna financijska sredstva:

Osigurati će se u Državnom proračunu i proračunu jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave u okviru redovne djelatnosti, od prihoda od igara na sreću, iz fondova, donacija i sl.

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza;
2. izrađen i usvojen prijedlog nove mreže;
3. osnovani različiti oblici skrbi, ovisno o potrebama pojedine regije, stvorena nova mreža.

4.3. Osnaživanje obitelji

Mjere:

1. Izraditi plan osposobljavanja za odgovorno roditeljstvo i promicati njegovu provedbu u svakodnevnom životu

Nositelj: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti,

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo pravosuđa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, Hrvatsko novinarsko društvo, vijeća pojedinih medija i druge stručne i znanstvene ustanove te organizacije civilnog društva.

Aktivnosti:

1. definiranje odgovornog roditeljstva polazeći od sustava društvenih i odgojnih vrijednosti, njegovih komponenti i metodologije promicanja odgovornog roditeljstva,
2. pripremiti plan edukacije i provesti edukaciju stručnjaka za osposobljavanje roditelja za odgovorno roditeljstvo,
3. započeti plan provođenja, promocije i edukacije za odgovorno roditeljstvo na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini,
4. uspostaviti mehanizme evaluacije provedbe.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. - 2010. godina,
Aktivnosti 2., 3. i 4. - 2011. i 2012. godina.

Financijska sredstva:

Osigurat će se u okviru redovne djelatnosti u Državnom proračunu nadležnih tijela i proračunima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Indikatori provedbe:

1. definirano odgovorno roditeljstvo, komponente i metodologija, sva nadležna tijela i šira javnost upoznata s definicijom;
2. izrađen plan edukacije, provedena edukacija najmanje 22 stručnjaka poštujući regionalnu zastupljenost;
3. započet plan provođenja na nacionalnoj razini te u najmanje 22 lokalnih i regionalnih sredina;
4. uspostavljeni mehanizmi, provedena edukacija i evaluacija, poznati rezultati evaluacije i primijenjeni u praksi.

2. Osiguravanje novih preventivno-savjetodavnih oblika pomoći obitelji u riziku

Nositelj: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti,

Sunositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, znanstvene i stručne ustanove.

Aktivnosti:

1. izrada prijedloga novih oblika pomoći,
2. osigurati način pružanja pomoći, nositelje te mehanizme evaluacije kojom će se osigurati kvaliteta provedbe,
3. započeti provedbu novih oblika pomoći uz stalnu evaluaciju.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. - sredina 2010. godine,
Aktivnosti 2. i 3. - kraj 2011. godine.

Financijska sredstva:

Osigurati će se u okviru redovne djelatnosti u Državnom proračunu nadležnih tijela i proračunima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Indikatori provedbe:

1. izrađen i usvojen prijedlog novih oblika pomoći;
2. izrađeni jasni protokoli načina pružanja pomoći, osigurane kadrovske i materijalne osnove, imenovani nositelji, izrađeni mehanizmi evaluacije i provedeni u praksi;
3. započeta provedba najmanje 3 nova oblika pomoći uz stalnu evaluaciju.

3. Definirati mjere rane pomoći u suočavanju s čimbenicima rizika

Nositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, znanstvene i stručne ustanove,

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, Zavod za javno zdravstvo i organizacije civilnog društva.

Aktivnosti:

1. analiza postojećeg sustava mjera rane pomoći (obiteljski centri, savjetovališta, patronažna služba i sl.) i osmišljavanje prijedloga mjera za učinkovitiji sustav djelovanja,
2. osigurati način pružanja pomoći, nositelje te mehanizme evaluacije kojom će se osigurati učinkovitija provedba,
3. započeta provedba novopredloženog sustava mjera uz stalnu evaluaciju.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. - sredina 2010. godine,
Aktivnosti 2. i 3. - 2010. godina i kontinuirano.

Financijska sredstva:

Osigurati će se u okviru redovne djelatnosti u Državnom proračunu nadležnih tijela i proračunima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećeg sustava, izrađen i usvojen prijedlog mjera;
2. izrađeni jasni protokoli načina pružanja pomoći, osigurane kadrovske i materijalne osnove, imenovani nositelji, izrađeni mehanizmi evaluacije i provedeni u praksi;
3. započeta provedba novopredloženog sustava mjera uz stalnu evaluaciju.

4. Osigurati pomoć djeci koja žive u rizičnim uvjetima i djeci i mladima rizičnog ponašanja u njihovoj obitelji s ciljem smanjenja broja djece i mladih izdvojenih iz obitelji

Nositelji: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi i Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa,

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, stručne i znanstvene ustanove i organizacije civilnog društva.

Aktivnosti:

1. provesti analizu učinkovitosti postojećih i predložiti nove oblike pomoći,
2. osigurati način pružanja pomoći, nositelje te mehanizme evaluacije kojom će se osigurati učinkovitija provedba,
3. započeti provedbu novih oblika pomoći uz stalnu evaluaciju.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 3. - 2011. godina,
Aktivnost 2. - 2011. godina i kontinuirano.

Financijska sredstva:

Osigurat će se u okviru redovne djelatnosti u Državnom proračunu nadležnih tijela i proračunima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza postojećih i izrađen prijedlog novih oblika pomoći, dostavljen svim nadležnim institucijama te usvojen od nadležnih ministarstava;
2. izrađeni jasni protokoli načina pružanja pomoći, osigurane kadrovske i materijalne osnove, imenovani nositelji izrađeni mehanizmi evaluacije i provedeni u praksi;
3. započeta provedba najmanje 3 nova oblika pomoći, evaluacijska izvješća.

5. Izraditi programe rada s roditeljima koji zanemaruju i zlostavljaju djecu i osigurati njihovu provedbu

Nositelj: Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi,

Sunositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, stručne i znanstvene organizacije.

Aktivnosti:

1. analiza stanja,
2. ustrojavanje sustava pomoći roditeljima,
3. izrada plana i programa edukacije stručnjaka,
4. provedba edukacije stručnjaka i osiguravanje uvjeta za rad na razini županija,
5. provedba programa pomoći roditeljima i evaluacija učinkovitosti mjera.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. - kraj 2010. godine,
Aktivnost 2. - 2011. godina,
Aktivnost 3. - kraj 2010. godine,
Aktivnosti 4. i 5. - 2011. godina i kontinuirano.

Financijska sredstva:

Osigurat će se u okviru redovne djelatnosti u Državnom proračunu nadležnih tijela i proračunima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Indikatori provedbe:

1. izrađena analiza, upoznata nadležna tijela i šira javnost s analizom;
2. ustrojen sustav pomoći;
3. izrađen plan i program edukacije stručnjaka;
4. provedena edukacija najmanje 20 stručnjaka, osigurani uvjeti za rad u najmanje 10 županija;
5. provedena edukacija i evaluacija, rezultati evaluacije primijenjeni u praksi.

4.4. Osnaživanje lokalne zajednice

Mjere:

1. Identificirati mehanizme djelovanja neophodne za izgradnju sustava prevencije poremećaja u ponašanju u lokalnoj zajednici i izraditi program djelovanja

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi,

Sunositelji: Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti te stručne i znanstvene ustanove, organizacije civilnog društva i jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Aktivnosti:

1. izrada oglednog programa otkrivanja rizičnih i zaštitnih činitelja;
2. definiranje mreže programa i nositelja preventivnog djelovanja;
3. izrada županijskih i gradskih programa primjerenih posebnostima svake pojedine sredine i njihova provedba u praksi.

Rok provedbe:

Aktivnost 1. - 2010. godina,

Aktivnost 2. - kraj 2010. godine,

Aktivnost 3. - 2011. godina i kontinuirano.

Financijska sredstva:

Osigurat će se u okviru redovne djelatnosti u Državnom proračunu nadležnih tijela i proračunima jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Indikatori provedbe:

1. izrađen ogledni program otkrivanja rizičnih i zaštitnih čimbenika, upoznata nadležna tijela i šira javnost;
2. definirana mreža;
3. izrađeno najmanje 22 programa i primjena najmanje 10 programa u praksi.

2. Osigurati uvjete za izradu i provedbu programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u svakoj lokalnoj zajednici, općini, gradu i županiji te njihovu provedbu

Nositelji: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa i Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi,

Sunositelji: stručne i znanstvene ustanove i organizacije civilnog društva.

Aktivnosti:

1. priprema oglednog programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih u Republici Hrvatskoj;
2. izrada navedenih programa i njihova provedba u županijama, gradovima, općinama i lokalnim zajednicama;
3. osiguravanje materijalnih, kadrovskih, edukacijskih i prostornih uvjeta provedbe programa;
4. stalna evaluacija i nadzor programa prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih.

Rok provedbe:

Aktivnosti 1. i 2. - 2010. godina,

Aktivnost 3. - kraj 2010. godine i kontinuirano,

Aktivnost 4. - 2011. godina i kontinuirano.

Financijska sredstva:

Osigurati će se u Državnom proračunu u okviru redovne djelatnosti nadležnih ministarstava, kao i iz prihoda od igara na sreću.

Indikatori provedbe:

1. izrađen ogledni program prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih, upoznata nadležna tijela i šira javnost;
2. izrađeni i prihvaćeni programi po županijama, gradovima, općinama i lokalnim zajednicama, provedeno najmanje 50 programa;
3. osigurani uvjeti za primjenu programa u praksi, početak dosljedne provedbe programa na svim razinama i čitavom teritoriju Republike Hrvatske;
4. osiguran nadzor u svakoj regiji i evaluacija svih programa.

5. Preporuke za provedbu mjera

1. Nacionalnu strategiju za prevenciju poremećaja u ponašanju od 2009. do 2012. godine (u daljnjem tekstu: Nacionalna strategija) primijeniti na djecu i mlade u dobi do 23. godine života.
2. Sve mjere primarne, sekundarne i tercijarne prevencije obuhvaćene Nacionalnom strategijom provesti na mikro i makro razini.
3. Uspostaviti partnerski odnos *obitelj-škola-lokalna zajednica* kao osnovu provedbe Strategije, sa *školom* kao glavnim nositeljem.
4. Izraditi standarde za osiguranje djelotvorne provedbe programa prevencije uz koordinaciju Povjerenstva Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih.
5. Osigurati provedbu svih mjera iz područja prevencije poremećaja u ponašanju propisanih drugim nacionalnim strategijama, programima i planovima (Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj za 2006. – 2012. godinu, Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine, Program aktivnosti za sprečavanje nasilja među djecom i mladima, Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine).
6. Preporučuje se jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave da izrade lokalne strategije/programe u svrhu prevencije poremećaja u ponašanju.
7. Preporučuje se jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave da osnuju tijela zadužena za koordinaciju i praćenje provedbe mjera Nacionalne strategije, koja čine predstavnici Odjela za društvene djelatnosti, Ureda državne uprave u županijama i gradovima, nadležnih gradskih ureda za obrazovanje, zdravstvo i socijalnu skrb, ustanova odgoja i obrazovanja, organizacija civilnog društva usmjerenih djeci i mladima, centara za socijalnu skrb i savjetovališta za djecu i mlade, brak i obitelj, odnosno obiteljskih centara, policijskih uprava, državnog odvjetništva i dr.
8. U jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave održavati redovite sastanke tijela zaduženih za koordinaciju provedbe i praćenje mjera Nacionalne strategije svakih 6 mjeseci te uspostaviti učinkovite načine suradnje, promicati „partnerski“ odnos među svim članovima i razmatrati način provedbe i postignuća provedbe mjera.
Uspostaviti suradnju i razmjenu podataka s drugim državnim tijelima te jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u cilju razmjene iskustava i korištenja dobrih primjera iz prakse.
9. Posebnu pozornost treba posvetiti međuresornim tijelima jer o dobroj koordinaciji rada tijela državne uprave u mnogome ovisi uspješnost provedbe Nacionalne strategije.
10. U pripremanju i provedbi mjera Nacionalne strategije posebnu pozornost posvetiti suradnji s organizacijama civilnog društva i vjerskim zajednicama.

6. Završne odrednice

1. Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih sukladno Odluci o osnivanju Povjerenstva (Narodne novine, broj: 139/97, 99/00, 36/02, 23/04, 128/04) zaduženo je za proučavanje, praćenje i analizu rizičnih čimbenika koji uvjetuju nastanak poremećaja u ponašanju djece i mladih; praćenje kretanja pojave maloljetničke delinkvencije te izvršenje mjera i aktivnosti radi suzbijanja maloljetničke delinkvencije i ostvarivanja kazneno-pravne zaštite djece i mladeži; davanje stručnih mišljenja i predlaganje mjera u svrhu otklanjanja i ublažavanja utjecaja negativnih čimbenika na razvoj, mentalno zdravlje i ponašanje djece i mladeži; praćenje i ujedinjavanje, te usmjeravanje aktivnosti koje se poduzimaju na području preventivnog djelovanja; pružanje stručne pomoći i nadzor nositelja aktivnosti na lokalnoj, županijskoj i državnoj razini; praćenje zakonskih propisa i davanje stručnih mišljenja i prijedloga za donošenje zakonskih, provedbenih i drugih propisa, koji su u interesu djece i mladeži, te praćenje njihove provedbe; predlaganje djelotvornijih načina zaštite, socijalizacije i rehabilitacije djece i mladeži s poremećajima u ponašanju i smjernica za djelotvorniju povezanost čimbenika skrbi; suradnju s nadležnim ministarstvima i drugim državnim upravnim organizacijama i ustanovama, znanstvenim institucijama, stručnim i nevladinim udrugama; suradnju s međunarodnim tijelima i davanje stručnih mišljenja i prijedloga u svezi s donošenjem i prihvaćanjem međunarodnih propisa iz područja zaštite djece i mladeži s poremećajima u ponašanju, kao i svih onih propisa glede djece koja žive u rizičnim uvjetima; poticanje i usmjeravanje znanstvene djelatnosti i predlaganje Vladi istraživačkih projekata u ostvarivanju zadaća Povjerenstva, a sukladno tome usklađivanje i praćenje provedbe Nacionalne strategije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine, kao i predlaganje učinkovitog izvršavanja planiranih mjera i aktivnosti.
2. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti i Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih određuju se koordinatorima provedbe Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine.
3. Tijela državne uprave na nacionalnoj, te na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dužna su provoditi mjere iz Nacionalne strategije za prevenciju poremećaja u ponašanju od 2009. do 2012. godine, u cilju osiguranja minimalnih uvjeta potrebnih za kvalitetan, uspješan i zdrav rast i razvoj novih naraštaja u Republici Hrvatskoj te otklanjanje činitelja rizika odgovornih za nastajanje poremećaja u ponašanju te nastalih poremećaja u ponašanju i njihovih posljedica.
4. Sva tijela državne uprave na nacionalnoj razini i na razini jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dužna su, u roku od 3 (tri) mjeseca nakon usvajanja, imenovati koordinateure za provedbu mjera Nacionalne strategije.
5. Sva se resorna ministarstva zadužuju da, po donošenju ove Nacionalne strategije, upoznaju tijela i ustanove iz svog djelokruga s činjenicom njezina donošenja i svrhom donošenja, te da osiguraju njezinu dostupnost, kao i da poduzmu sve potrebne mjere radi njezine dosljedne primjene.
6. Sva tijela zadužena za provedbu mjera Nacionalne strategije obavezna su izraditi propise za provedbu mjera iz svoje nadležnosti i objaviti ih na svojim web stranicama.
7. Sva tijela zadužena za provedbu mjera Nacionalne strategije obvezna su do 31. siječnja svake godine dostaviti Ministarstvu obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti izvješća o provedbi mjera iz svoje nadležnosti.
8. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti će do 1. travnja svake godine Vladi Republike Hrvatske dostaviti objedinjeno izvješće o provedbi mjera zadanih Nacionalnom strategijom.
9. Sva tijela zadužena za provedbu mjera ove Nacionalne strategije dužna su ih uvrstiti u svoje godišnje planove, te za svaku godinu osigurati sredstva iz državnog proračuna za njihovu provedbu.
10. Sva resorna tijela, zadužena za provedbu mjera ove Nacionalne strategije, dužna su u provedbi mjera i aktivnosti poštivati načelo multidisciplinarnosti.

11. U postupcima prema djeci nadležna tijela i druge ustanove dužni su zadovoljiti načelo najboljeg interesa djeteta, postupati naročito pažljivo i obzirno te štiti sva prava i interese djece uvažavajući mišljenje djeteta, posebice voditi računa o dobi i stupnju psihofizičkog razvoja djeteta, njegovu zdravstvenu i emocionalnom stanju, savjetovati se i uvažavati preporuke stručnjaka o načinu postupanja s djecom.
12. Sva tijela su u postupanju dužna štiti interese djeteta sukladno Konvenciji o pravima djeteta.
13. Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti će, u suradnji s Povjerenstvom Vlade Republike Hrvatske za prevenciju poremećaja u ponašanju, u roku od 6 (šest) mjeseci nakon usvajanja, tiskati Nacionalnu strategiju u crnom tisku, na Braillevom tisku i/ili u audio zapisu, te ju objaviti na svojim web stranicama.
14. U slučaju promjene ustroja državnih tijela koja su nositelji mjera, ministarstvo nadležno za obitelj izvršit će, u roku od 3 (tri) mjeseca, promjenu nositelja mjera.
15. Nacionalna strategija za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih od 2009. do 2012. godine objavit će se u „Narodnim novinama“.

7. Prilog

Mjere iz područja prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih propisane drugim nacionalnim strategijama

1) Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj za 2006. - 2012. godine (Narodne novine, 147/05)

Pojava:

- *Tijekom 2008. godine registrirano je 7.506 liječenih ovisnika, što je 0,6% više s obzirom na godinu ranije, što pokazuje da je došlo do stabilizacije broja liječenih ovisnika.*
- *Prema broju ukupno liječenih na 100.000 stanovnika od 15-64 godine, za Republiku Hrvatsku stopa je bila 251,4 liječenih osoba na 100.000 odraslih osoba.*
- *Najviše liječenih je bilo u Zadarskoj županiji (567,1 na 100.000 stanovnika u dobi od 15-64 godine), slijede Istarska županija (531,1), Grad Zagreb (424,8) i Dubrovačko-neretvanska (374,9).*

Zakonodavstvo:

- Zakon o suzbijanju zlouporabe opojnih droga (Narodne novine broj: 107/01, 163/03, 141/04 i 40/07) kojim je hrvatsko zakonodavstvo usklađeno sa svim odgovarajućim konvencijama Ujedinjenih naroda (Jedinstvena konvencija UN-a o opojnim drogama iz 1961. godine, izmijenjena i dopunjena Protokolom iz 1972. godine, Konvencija o psihotropnim tvarima iz 1971. godine te Konvencija protiv nedozvoljenog prometa opojnim drogama i psihotropnim tvarima iz 1988. godine.),
- Nacionalna strategija suzbijanja zlouporabe opojnih droga u Republici Hrvatskoj od 2006. do 2012. godine (donesena 2. prosinca 2005. godine), Akcijski plan suzbijanja zlouporabe opojnih droga za razdoblje 2009.-2012. i Provedbeni program Akcijskog plana suzbijanja zlouporabe opojnih droga za 2009. godinu.

Postojeća organizacija prevencije ovisnosti i suzbijanje zlouporabe opojnih droga:

- Ured za suzbijanje zlouporabe opojnih droga Vlade Republike Hrvatske osnovan je Uredbom Vlade Republike Hrvatske od 6. ožujka 2002. godine,
- Povjerenstvo Vlade Republike Hrvatske za suzbijanje zlouporabe opojnih droga,
- Nadležna ministarstva i druga tijela državne uprave,
- Hrvatski zavod za javno zdravstvo, županijska povjerenstva za suzbijanje zlouporabe opojnih droga,
- Službe za prevenciju ovisnosti, službe županijskih zavoda za javno zdravstvo, Centri za socijalnu skrbi, obiteljski centri, odgojno-obrazovne ustanove, državno odvjetništvo, sudstvo, policijske uprave i organizacije civilnog društva.

Načela Nacionalne strategije:

- Opća politika usmjerena na zaštitu pojedinca i društva (zaštita prava osobe i života, poštivanje ljudskog dostojanstva, društvena i osobna odgovornost, sloboda pojedinca i zaštita obitelji)
- Načela: ustavnosti i zakonitosti; zaštite ljudskih prava, sveobuhvatnog i kontinuiranog rješavanja problematike droga; globalnosti pojave; decentralizacije; zajamčene sigurnosti stanovnika Republike Hrvatske; uravnoteženog i multidisciplinarnog pristupa.

Ciljevi:

- Smanjivanje potražnje droga
- Smanjivanje ponuda droga

Područja obuhvaćena Nacionalnom strategijom:

Područja	Aktivnosti
1. Koordinacija	Na nacionalnoj razini koordinaciju vrši Ured Vlade Republike Hrvatske za suzbijanje zlouporabe opojnih droga
2. Praćenje, informacijski sustav, istraživački rad i evaluacija	<p>Kontinuirani procesi.</p> <p><u>Praćenje:</u> epidemiološkog stanja na različitim razinama. Parafiran Sporazum o sudjelovanju Republike Hrvatske u radu Europskog centra za praćenje droga i ovisnosti o drogama (EMCDDA). Praćenje obuhvaća: prevalenciju uporabe, način uporabe, dostupnost, kriminalitet zlouporabe, socijalnu angažiranost u odnosu na opojne droge. Razvoj praćenja i zakonskog okvira vezano uz sintetičke droge. Sudjelovanje u postojećem sustavu EU za praćenje sintetičke droge.</p> <p><u>Informacijski sustav:</u> registar osoba liječenih zbog zlouporabe opojnih droga postoji od 1983. godine. Nacionalna informacijska jedinica ustrojena je pri Uredu za suzbijanje zlouporabe opojnih droga temeljem Uredbi Vlade Republike Hrvatske od 20. siječnja 2005. i 5. listopada 2006. godine.</p> <p><u>Evaluacija:</u> evaluirati sve programe koji proizlaze iz Nacionalne strategije. Uspostaviti jedinstven sustav vrednovanja. Preporuka - vanjska evaluacija.</p> <p><u>Istraživački rad:</u> harmonizirati, unaprijediti i financijski poduprijeti istraživanja. Osobito je važno poduprijeti međunarodna standardizirana istraživanja.</p>
3. Smanjenje potražnje droga	<p><i>Prevenција ovisnosti među djecom i mladima</i> (identificirati rizične skupine – razvijati socijalno zaštitne preventivne programe)</p> <p><u>Uloga obitelji u prevenciji ovisnosti</u> – programi za uspješno roditeljstvo, socijalne vještine, podizanje svijesti o zdravim stilovima života, podizanje svijesti o opasnostima zlouporabe sredstava ovisnosti, stvaranje odluke o nekonsumiranju, podizanje kvalitete života djece i mladih;</p> <p><u>Prevenција u odgojno-obrazovnom sustavu</u> – sadržaje o štetnosti utjecaja droga ugraditi u redovni program, stalno obrazovati predškolce, polaznike osnovne škole, srednjoškolce i studente, izobrazba djelatnika, izobrazba roditelja, jačati odgojnu ulogu škole, razvijati zdrave stilove života;</p> <p><u>Prevenција u sustavu zdravstva</u> – službe školske medicine, javno zdravstvo – uključuju se u druge programe;</p> <p><u>Prevenција u sustavu socijalne skrbi</u> – primjena mjera iz nadležnosti, posebne obveze, dodatne edukacije djelatnika;</p> <p><u>Prevenција u lokalnoj zajednici</u> – slobodno vrijeme, podizanje svijesti građana o problemu.</p> <p><i>Prevenција ovisnosti na radnom mjestu</i> (mjesto s posebnim uvjetima i s povećanim rizikom, policija i vojska, osigurati informiranje, savjetovanje, preglede, liječenje i rehabilitaciju)</p> <p><i>Programi smanjenja štete (harm-reduction)</i> programi za one ovisnike koji nisu dostupni drugim sustavima, informiranje i izobrazba, sigurnija uporaba, zamjena šprica, terenski pregledi, održavanje metadonom i dnevni centri, prenoćišta, programi za beskućnike, poduprijeti organizacije bivših korisnika, programi za ženske korisnice)</p> <p><i>Zdravstvena skrb o ovisnicima</i> (načela organizacije i provođenja liječenja, Hrvatski model – obiteljski liječnik i službe/centri za prevenciju i izvanbolničko liječenje; zadaće školskog liječnika, psihijatar, ginekologa, pedijatar, Hrvatski zavod za javno zdravstvo, Referentni centar za bolesti ovisnosti; liječenje farmakoterapijom ovisnika o opijatima – metadona, buprenorfina + vrste programa – propisuje ministarstvo)</p> <p><i>Programi rješavanja socijalnih problema</i> (sustav socijalne skrbi obavezan je osigurati: provođenje programa odvikavanja od ovisnosti za maloljetne osobe,</p>

	<p>post-tretmanski prihvati, ustrojiti programe za vanjski rad s ovisnicima, iznaći načine za stimuliranje zapošljavanja bivših ovisnika, poduprijeti ulogu civilnog društva; terapijske zajednice – socijalne, pravosudne, samostalne; socijalna skrb za barem 100 korisnika; resocijalizacija – pomoć u školovanju, prekvalifikaciji, zapošljavanju, apstinenciji, uključivanju u društvo)</p> <p>Civilno društvo (razvoj i podrška, suradnja s državnim institucijama)</p>
4. Smanjenje ponude droga	<p><u>Prioritetni ciljevi:</u> povećati operativne kapacitete policije i carine, kontinuirana edukacija, sprječavanje krijumčarenja, uređenje graničnih prijelaza, formiranje dobro obrazovanih timova, pravovremeno uočavati nove pojavne oblike, suzbijati preprodaju, preventivne mjere u „zonama“ odgojno-obrazovnih ustanova, medijske kampanje, nadzor nad prometom kemikalija i dr.; kaznena politika, kaznionice i zatvori.</p>
5. Međunarodna suradnja	<p>Osnažiti bilateralnu suradnju i suradnju s međunarodnim organizacijama. Međunarodnu suradnju temeljiti na promicanju uravnoteženog pristupa problemima droge i prekursora, kroz mehanizme regionalne suradnje.</p>
6. Izobrazba	<p>Osigurati stalno osposobljavanje na dodiplomskoj i poslijediplomskoj razini. Provoditi ciljane edukacije. Razraditi program multidisciplinarnog poslijediplomskog studija.</p>

2) Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji, za razdoblje od 2008. do 2010. godine (Narodne novine, 126/07)

Kao posebno značajna u smislu doprinosa prevenciji poremećaja u ponašanju djece i mladih izdvojena su sljedeća područja i mjere:

Područja	Mjere
3. Analiza implementacije zakona iz područja zaštite od nasilja u obitelji	9. Izraditi izmjene i dopune Zakona o sudovima za mladež s ciljem zaštite žrtava nasilja u obitelji 14. Uspostaviti sustav vođenja statističkih podataka o nasilju u obitelji te razmjene podataka i suradnje policije, zdravstvenih ustanova, ustanova socijalne skrbi, odgojno-obrazovnih ustanova, sudova i Državnog odvjetništva u slučajevima nasilja u obitelji
4. Skloništa i potpora žrtvi nasilja u obitelji	3. Izraditi analizu skloništa za žene i djecu žrtve nasilja u obitelji 4. Izraditi pregled postojećih odredaba zakonskih i podzakonskih propisa u području zdravstvenog osiguranja i zdravstvene zaštite u odnosu na žrtve nasilja u obitelji 8. Stvarati uvjete za uključivanje djece žrtava nasilja u obitelj u dječje vrtiće i programe predškolskog, osnovnoškolskog i srednjoškolskog odgoja i obrazovanja 9. Osigurati financijsku potporu radu organizacija civilnog društva koje rade na prevenciji suzbijanja različitih oblika nasilja u obitelji 10. Poticati osnivanje savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji na područjima na kojima još nisu ustrojena i osigurati financijsku potporu
5. Poboljšati status žrtve u postupcima u kojima sudjeluje	1. Provesti, objaviti i raspraviti rezultate istraživanja koja će omogućiti oblikovanje smislene i racionalne politike zaštite prava i pružanja podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji 4. Prilikom izrade izmjena relevantnih zakona ugraditi zaštitu žrtava kaznenih djela općenito i žrtava nasilja u obitelji 5. Osigurati da kazneni odnosno prekršajni postupci ne dovode do sekundarne viktimizacije žrtve te da se uz vođenje ovih postupaka pruži pomoć (psihološka, emocionalna, zdravstvena, socijalna i slično) žrtvama nasilja u obitelji 6. Izraditi program, odnosno utvrditi mjere koje je potrebno poduzeti kako bi se olakšali negativni učinci nasilja u obitelji i pružila pomoć žrtvama nasilja u obitelji u njihovoj rehabilitaciji u zajednici, kod kuće i na radnom mjestu te odrediti provoditelje tih mjera 7. Osigurati besplatnu, svima jednako dostupnu pomoć za žrtve nasilja u obitelji putem specijaliziranih udruga/organizacija/službi za pomoć žrtvama nasilja u obitelji (savjetovanje, liječnički i forenzički pregled, post-traumatska psihološka i socijalna pomoć, zaštita sigurnosti) 10. Izraditi vodič o postupanju sa žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji, načinima njihova ispitivanja te načinima izbjegavanja sekundarne viktimizacije 11. U suradnji svih nadležnih državnih tijela organizirati usavršavanje svih djelatnika policije, državnog odvjetništva, odvjetnika, sudaca, osoba koje bi radile u službama/organizacijama za pružanje podrške žrtvama/svjedocima nasilja u obitelji, volontera kao i drugih osoba koje svakodnevno dolaze u kontakt sa žrtvama (liječničko osoblje, socijalni radnici, djelatnici organizacija civilnog društva) o pravima žrtava/svjedoka nasilja u obitelji, njihovim

	potrebama za podrškom te mogućnostima koje već postoje
--	--

3) Program aktivnosti za sprječavanje nasilja među djecom i mladima, usvojen od strane Vlade Republike Hrvatske na sjednici održanoj 25. veljače 2004. godine

Uvod:

- Definicija nasilja
- Porast nasilja među djecom i mladima (odgojni domovi spomenuti kao mjesta posebnog porasta nasilja)

Ciljevi:

- Prevencija pojave novih slučajeva
- Edukacija stručnjaka koji rade s djecom i mladima
- Senzibilizacija roditelja, djece i mladih za probleme nasilja
- Pružanje sustavne pomoći žrtvama nasilja
- Znanstveno praćenje pojave

Mjere:

Kratkoročne (1. svibnja 2004. godine)	Dugoročne (dulje vrijeme – kontinuirano)
Izraditi analizu korisnika domova za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju s prijedlogom mjera za poboljšanje stanja + mreža ustanova.	1. Donijeti Protokol o postupanju u slučajevima nasilja među djecom.
Uskladiti broj i vrstu stručnih djelatnika u domovima za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju s normativima.	2. Uključiti stručna i savjetodavna tijela Vlade u provedbu ovog programa.
Utvrđiti potreban broj vanjskih suradnika.	3. Izvršiti analizu propisa koji uređuju nadležne sustave i predložiti izmjene.
Istražiti broj i pojavne oblike nasilja među korisnicima domova – s rezultatima upoznati Vladu.	4. U svim ustanovama voditi jednostavnu evidenciju prijava i oblika nasilja.
Istražiti nasilje među djecom u odgojno-obrazovnim institucijama.	5. Inicirati i podržati tematske emisije.
Operacionalizirati provedbu projekta „Afirmacijom pozitivnih vrijednosti protiv nasilja“ – utvrditi mogućnosti za otvaranje škola.	6. Organizirati provedbu edukacije o ljudskim pravima u svim vrstama odgojno-obrazovnih institucija.
Imenovanje stručne osobe za koordiniranje aktivnosti – njihovo educiranje. Označiti mjesta s „nultom tolerancijom na nasilje“.	7. Inicirati i podržati programe preventivnog stručnog socijalno-pedagoškog rada s rizičnim učenicima.
U obrazovnim institucijama postaviti „sandučić povjerenja“ za prijavu nasilja, davanje konstruktivnih rješenja.	8. Osigurati pomoć i sredstva za rad nevladinih udruga.
Izraditi plan postupanja u slučaju nasilja.	9. Izraditi i distribuirati pisane materijale za djecu.
Podržati i pratiti program UNICEF-a „Škola bez nasilja“.	10. Ciljane edukacije za različite stručnjake.
Pozvati poznate osobe da osude nasilje.	11. Inicirati osnivanje obiteljskih centara.
	12. Zadužiti jedinice lokalne samouprave da osiguraju prostor za slobodno vrijeme.
	13. Zaposliti potreban broj i vrstu stručnih djelatnika u odgojno-obrazovnim ustanovama.
	14. Obvezati osnovnoškolce na sudjelovanje u najmanje dvije slobodne aktivnosti – radionice s temom nenasilnog ponašanja.
	15. U postojeće studentske programe ugraditi teme nasilja i komunikacijskih vještina.
	16. Razvijati mrežu savjetovaništa za roditelje, djecu i mlade.
	17. Organizirati što veći broj izvanškolskih aktivnosti – osigurati poticajne nagrade i praćenje u medijima.

<p>Organizirati timove za krizne intervencije.</p> <p>Izvršiti analizu primjene Zakona o sprječavanju nereda na športskim natjecanjima.</p>	<p>18. Educirati učenike o pomoći žrtvama nasilja, vršnjacima s posebnim potrebama.</p> <p>19. Uvesti grupni rad s djecom čiji je razvoj ugrožen neprimjerenom roditeljskom skrbi.</p> <p>20. Institucionalizirati superviziju u socijalnoj skrbi.</p> <p>21. Preispitati postojeće normative za rad stručnih radnika u odgojno-obrazovnim i socijalnozaštitnim ustanovama.</p> <p>22. Omogućiti provođenje programa „MKSS“ i „MPPI“ u suradnji s centrima za socijalnu skrb.</p> <p>23. Analizirati izloženost nasilju djece i mladih – rizičnih skupina.</p> <p>24. U domovima za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju intenzivirati individualni rad.</p> <p>25. Djecu u domovima osigurati od ozljeda te plaćati policu osiguranja za tu namjenu.</p> <p>26. Ustrojiti dnevne centre za poludnevni i dnevni stručni tretman u lokalnoj sredini te povećati broj stambenih zajednica.</p> <p>27. Normativno omogućiti organizacijama civilnog društva obavljanje djelatnosti socijalne skrbi.</p> <p>28. Pojačati aktivnosti policije za povećanje sigurnosti u školama.</p> <p>29. Poboljšati sigurnost odgojno-obrazovnih ustanova kroz provedbu Strategije djelovanja policije u zajednici.</p> <p>30. Izraditi analizu broja i osposobljenosti djelatnika policije za rad na problemu.</p> <p>31. Pojačati aktivnost policije u detektiranju stanja štetnih za razvoj djece i mladih.</p> <p>32. Izraditi analizu primjene odredaba o zabrani točenja i prodaje alkoholnih pića i duhanskih proizvoda mlt. osobama.</p> <p>33. Predložiti izmjene zakona s ciljem snižavanja dobne granice kaznene odgovornosti za mlt. zatvor.</p> <p>34. Provesti pripremne radnje u pravosuđu – promjena nadležnosti – Obiteljski sudovi.</p> <p>35. Uputiti u proceduru Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje.</p> <p>36. Provesti analizu svih propisa koji se odnose na sprječavanje nasilja među djecom i mladima – novi prijedlozi, izmjene.</p> <p>37. Evaluirati provedbu mjera iz nacionalnih politika, programa i strategija koji se odnose na afirmaciju prava djece, mladih i obitelji.</p> <p>38. <i>Donijeti Nacionalnu strategiju za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladih.</i></p> <p>39. Propise o Hrvatskoj radioteleviziji dopuniti sankcijama za nepridržavanje programskih smjernica – dopuniti propise o medijima.</p> <p>40. Omogućiti djeci i mladima sudjelovanje u</p>
---	--

kreiranju emisija.

Sastavni dio Programa aktivnosti je i Protokol postupanja u slučajevima nasilja među djecom i mladima.

4) Nacionalni plan aktivnosti za prava i interese djece od 2006. do 2012. godine, usvojen od strane Vlade Republike Hrvatske na sjednici održanoj 22. ožujka 2006. godine

Uvod:

Međunarodni okvir (Konvencija o pravima djeteta, Prvi Svjetski sastanak na vrhu posvećen djeci – 1990., Drugi Svjetski sastanak na vrhu posvećen djeci – 2002. – Plan djelovanja – prioriteti: zdravi stilovi života, kvalitetno obrazovanje, zaštita od zlostavljanja i nasilja i borba protiv HIV/AIDS-a.; europski dokumenti – „Program izgradnje Europe za djecu i s djecom“)

Zakonodavni okvir Republike Hrvatske (navedeni zakoni, nacionalne strategije, planovi i programi)

Svrha: unaprijediti kvalitetu života djece u Republici Hrvatskoj.

Ciljevi:

- Unaprijediti kvalitetu zadovoljenja potreba u svim područjima
- Unaprijediti prava djece u Republici Hrvatskoj
- Poboljšati položaj djece u Republici Hrvatskoj
- Odrediti obveze nadležnih tijela i drugih čimbenika koji sudjeluju u zaštiti prava i interesa djece
- Odrediti oblike, načine i sadržaj suradnje
- Uspostaviti bolju suradnju u provođenju mjera u lokalnoj zajednici
- Osigurati dovoljan broj stručnjaka u nadležnim tijelima
- Uključiti djecu u donošenje odluka vezanih uz ostvarenje prava i interesa djece

Područja i mjere:

Područje	Mjere (naročito/izravno značajne za područje prevencije poremećaja u ponašanju)
Odgoj i obrazovanje	1. Stvoriti prostorne, kadrovske i druge pretpostavke u cilju što kvalitetnijeg odgojno-obrazovnog procesa. 4. Razvijati učinkovitije preventivne programe.
Zdravlje	2. Ustrojiti savjetovišta za planiranje obitelji i reproduktivno zdravlje. 3. Poticati razvoj preventivnih aktivnosti radi unaprjeđenja zdravstvene kulture djece, mladih i roditelja. 5. Izraditi Nacionalni program prevencije ozljeda djece. 10. Uključiti djecu u kreiranje, provođenje i praćenje zdravstvenih preventivnih programa. 13. Osigurati unaprjeđenje tjelesnog i mentalnog zdravlja djece i mladeži.
Prehrana	2. Izraditi Programe zdrave prehrane za jaslice, vrtiće, osnovne škole te ustanove koje skrbe za djecu.
Uloga obitelji	2. Promicanje odgovornog roditeljstva u medijima 5. Širiti mrežu obrazovnih usluga i programa namijenjenih jačanju roditeljskih kompetencija. 6. Ustrojiti savjetovišta za djecu, mlade i roditelje te obiteljske centre u svim županijama. 9. Pružiti društvenu potporu obitelji u obavljanju odgojne uloge. 10. Poticati znanstveni pristup pitanjima roditeljstva i obiteljskog odgoja. 11. Senzibilizirati javnost o potrebi sprječavanja tjelesnog kažnjavanja djece i svih drugih oblika nasilja nad djecom.

Socijalna skrb	<p>2. Sustavno osposobljavati stručnjake centara za socijalnu skrb u cilju djelotvornijeg rada s djecom i obiteljima koji su u tretmanu centara za socijalnu skrb te pratiti poduzete intervencije.</p> <p>4. Uvesti nove oblike rada s djecom čiji je razvoj ugrožen zbog neprimjerene roditeljske skrbi.</p> <p>5. Uvesti nove oblike rada s obiteljima, uključivši posebno „škole za roditelje“.</p> <p>6. Stručno osposobljavati stručne radnike u svim ustanovama za zbrinjavanje za provođenje djelotvornijeg tretmana.</p> <p>7. Provoditi plan deinstitucionalizacije.</p> <p>10. Osigurati dovoljan broj i vrstu stručnjaka za rad s djecom u ustanovama socijalne skrbi.</p>
Djeca s poremećajima u ponašanju	<p>1. Izraditi nacionalnu strategiju prevencije poremećaja u ponašanju djece i mladih te program pružanja odgovarajuće intervencije.</p> <p>2. Uskladiti i povećati broj stručnih djelatnika s porastom broja djece i mladih s poremećajima u ponašanju.</p> <p>3. Izraditi program aktivnosti za sprječavanje nasilničkog ponašanja među djecom smještenom u odgojnim i odgojno-popravnim domovima.</p> <p>4. Izraditi program i plan sustavne edukacije i supervizije djelatnika odgojnih domova, odgojnih zavoda, CZSS koji rade s djecom s poremećajima u ponašanju.</p> <p>5. Izraditi i usvojiti Zakon o izvršavanju sankcija izrečenih maloljetnicima za kaznena djela i prekršaje.</p> <p>6. Izraditi program vršnjačke pomoći u lokalnoj zajednici i uključivanja djece u prevenciju poremećaja u ponašanju.</p> <p>7. Pratiti znanja, stavove i ponašanja djece u svezi zlouporabe opojnih droga te ispitati njihovo mišljenje o djelotvornosti strategija prevencije.</p> <p>8. Sustavno pratiti i unaprijediti mjere suzbijanja svih oblika ovisnosti.</p> <p>9. U kaznenom postupku prema maloljetnim počiniteljima kaznenih djela razvijati alternativne mjere.</p>
Djeca pripadnici nacionalnih manjina	2. Razvijati toleranciju i prihvaćanje nacionalnih, vjerskih, rasnih i svih drugih različitosti.
Djeca – žrtve trgovanja	1. Osnaživati i podržavati provedbu mjera Nacionalnog plana za suzbijanje trgovanja djecom (2005. do 2007.).
Djeca s posebnim potrebama	6. Objediniti sustave praćenja podataka (registre) o djeci s posebnim potrebama u cilju dobivanja vjerodostojnih podataka.
Zlostavljanje i zanemarivanje djece	<p>1. Izraditi i donijeti Nacionalnu strategiju zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja.</p> <p>3. Izraditi preventivne i intervencijske programe zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja.</p> <p>4. Unaprijediti zaštitu djece smještene u domovima, osobito djece s teškoćama u razvoju, od svih oblika zlostavljanja i zanemarivanja.</p> <p>5. Unaprijediti zaštitu djece u odgojno obrazovnih ustanovama od svih oblika zlostavljanja i zanemarivanja.</p> <p>7. Izraditi Katalog znanja stručnjaka koji obavljaju poslove zaštite djece od zlostavljanja i zanemarivanja.</p> <p>12. Razraditi i utvrditi Sustav odgojnih vrijednosti u hrvatskom društvu.</p>
Djeca pogođena ratom i posljedicama rata	4. Unaprijediti psihosocijalnu skrb za djecu pogođenu ratom i posljedicama rata.
Slobodno vrijeme i kultura djece	<p>3. Osigurati prostor za provedbu programskih sadržaja djece u slobodnom vremenu.</p> <p>5. Izraditi i uskladiti programske sadržaje prilagođene interesima i recepcijskim mogućnostima djece.</p>
Mediji	5. Poduzimati potrebne mjere u cilju zaštite prava na privatnost djece u

	medijima.
--	-----------

5) Nacionalni program za mlade od 2009. do 2013. godine usvojen od strane Vlade Republike Hrvatske na sjednici održanoj 2. srpnja 2009. godine.

Nacionalni program je sveobuhvatan strateški dokument s ciljem unapređenja ukupnih aktivnosti tijela državne uprave i javnih ustanova koje svojim djelokrugom i nadležnostima pridonose rješavanju potreba mladih te podizanju kvalitete njihova života. Posebni ciljevi, koji se žele ostvariti kroz predložene mjere i aktivnosti, zacrtani su u svakom pojedinom području, a odnose se na mlade u dobi od 15 do 30 godina.

Nacionalni program također sadrži opsežnu analizu stanja, za svaku pojedinu mjeru i aktivnosti definira suradnike u provedbi, izvore sredstava, potrebna sredstva, kao i pokazatelje provedbe.

Sastoji se od 7 područja koja sadrže 53 mjere sa 157 provedbenih aktivnosti:

1. Obrazovanje i informatizacija (13 mjera sa 27 aktivnosti),
2. Zapošljavanje i poduzetništvo (3 mjere sa 16 aktivnosti),
3. Socijalna politika (6 mjera sa 21 aktivnošću),
4. Zdravstvena zaštita i reproduktivno zdravlje (8 mjera sa 29 aktivnosti),
5. Aktivno sudjelovanje mladih u društvu (7 mjera sa 21 aktivnošću),
6. Kultura mladih i slobodno vrijeme (8 mjera sa 21 aktivnošću),
7. Mobilnost, informiranje i savjetovanje (8 mjera sa 22 aktivnosti).

Nacionalni program također definira preporuke jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave za razvijanje lokalnih programa za mlade, provođenje Zakona o savjetima mladih, osiguranja dostupnosti obrazovanja mladima (besplatnim prijevozom, subvencioniranjem školarina i troškova stanovanja i sl.), osiguravanje prostora za provođenje aktivnosti udruga mladih i za mlade, te sufinanciranje projekata i programa usmjerenih mladima, posebno Klubova mladih, Info-centara za mlade, Multifunkcijskih centara za mlade u makroregionalnim središtima, kao i savjetovališta za mlade u sveučilišnim centrima.

U svrhu prevencije poremećaja u ponašanju mladih u području 3. Socijalna politika daje se opsežna analiza stanja poremećaja u ponašanju mladih i zadaje niz mjera usmjerenih prevenciji poremećaja u ponašanju mladih.

6) Program aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima za 2009. godinu, usvojen od strane Vlade Republike Hrvatske na sjednici održanoj 8. lipnja 2009. godine.

Program aktivnosti obuhvaća uvodne napomene, analizu stanja nasilja među mladima u Republici Hrvatskoj, provedbu mjera nacionalnih programa i strategija usmjerenih smanjenju nasilja među mladima u Republici Hrvatskoj, *program aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima za 2009. godinu i preporuke*.

Svrha donošenja mjera je senzibilizacija stručnjaka, roditelja, mladih, stručne i šire javnosti za problem nasilja među mladima, uspostavljanje sustavnih rješenja za prevenciju i sprječavanje pojave nasilja među mladima, te ublažavanje i otklanjanje njegovih posljedica.

Cilj donošenja mjera:

1. Prevencija pojave novih slučajeva nasilja među mladima
2. Edukacija stručnjaka koji rade s mladima
3. Razvoj svijesti javnosti, roditelja i mladih o štetnosti nasilja među mladima
4. Provedba aktivnosti preventivnog stručnog socijalno-pedagoškog rada namijenjenih mladima i njihovim roditeljima

Program aktivnosti za prevenciju nasilja među mladima za 2009. godinu obuhvaća sveukupno 41 mjeru koje se odnose na izmjene i dopune zakona i podzakonskih propisa (4 mjere), donošenje strateških dokumenata na području prevencije nasilja među mladima (2 mjere) i prioritetne preventivne mjere (35 mjera).

Područje preporuka obuhvaća 8 preporuka koje se odnose na:

1. *preporuke jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave* (3 preporuke), a koje se odnose na provedbu Zakona o savjetima mladih, odnosno osnivanje županijskih i gradskih Savjeta mladih te aktivno sudjelovanje mladih u planiranju, donošenju i provedbi mjera prevencije nasilja među mladima, planiranje i provedbu prioritetnih mjera, kao i osnivanje Vijeća za prevenciju u svim gradovima.
2. *preporuke medijima* (5 preporuka) odnose se na izvješćivanje o pozitivnim primjerima ponašanja mladih, kao i svim predloženim mjerama u svrhu smanjenja nasilja među mladima te smanjenja senzacionalističkog prikazivanja nasilja, kao i udjela nasilnih sadržaja koji se prikazuju.

7) Zaključci Odbora za prava djeteta Ujedinjenih naroda (1. listopada 2004. godine)

Zaključci Odbora za prava djeteta doneseni su na 37. zasjedanju, a u povodu drugog periodičnog izvješća Republike Hrvatske o provedbi Konvencije o pravima djeteta Ujedinjenih naroda.

Unutar glavnih problema i preporuka izdvojene su one koje su najznačajnije iz perspektive izrade Prijedloga Nacionalne strategije prevencije poremećaja u ponašanju.

Problemsko područje	Preporuke:
1. Opće mjere	Prikupljanje podataka. (18) Odbor predlaže da država članica poduzme djelatne mjere u svrhu osiguravanja pristupačnosti podataka o osobama mlađim od 18 godina, koji se odnose na njihovu dob, spol, etničko porijeklo, kao i identificiranje prikladnih zasebnih pokazatelja koji se odnose na sva područja Konvencije i sve skupine djece u društvu, te evaluiranja postignutog napretka i poteškoća koje ometaju ostvarenje prava djeteta.
2. Opća načela	Uvažavanje stava djeteta. (30) ...Ovo opće načelo mora biti vidljivo u svim zakonskim, sudskim i administrativnim odlukama, politici i programima koji se odnose na djecu.
3. Građanska prava i slobode	Pravo djeteta da ne bude podvrgnuto mučenju ili ostalim oblicima okrutnog, nehumanog ili degradirajućeg ponašanja. (38) Odbor savjetuje članici da poduzme sve što je u njezinoj moći da spriječi nasilje u popravnim domovima i institucijama za socijalnu skrb... da poveća zaštitu djece u institucijama za socijalnu skrb, inter alia, osiguravanjem prijavljivanja i istraživanja nasilnih ponašanja, kao i pružanjem prikladne potpore i tretmana, uključujući davanje psihološke pomoći djeci žrtvama takvog nasilja.
4. Obiteljska okolina i alternativna skrb	Alternativna skrb. (42) ...da se pobrine da institucionalizacija bude samo krajnji izlaz, u smislu da je profesionalno indicirana i da se provodi u najboljem interesu djeteta... da razviju standarde kvalitete zamjenske skrbi.
5. Osnovna zdravstvena i socijalna skrb	Zdravlje adolescenata. (54.e) ...pobrinuti da adolescenti imaju pristup povjerljivim savjetodavnim uslugama koje se odnose na teme na koje su djeca posebno osjetljiva.
6. Obrazovanje, slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti	(58. h) pokrenuti prikladne programe i aktivnosti svrha kojih je stvaranje atmosfere tolerancije, mira i razumijevanja kulturnih razlika kako bi se spriječilo razvijanje netolerantnosti, nasilja i diskriminiranja u školama i širem društvu.
7. Posebne mjere zaštite	Pravosuđe za maloljetnike (68 b i d) poboljšati uvjete u pritvorima i zatvorima u kojima su smještena djeca...zatražiti tehničku pomoć na području pravosuđa za maloljetnike i policijske obuke od, među ostalim, Ureda Visokog povjerenika UN-a za ljudska prava i UNICEF-a.